

به نام خدا

جلسه هفتم

فهرست مطالب :
پترن ها

معرفی
سقف برگشت کلیدی
کف برگشت کلیدی
مثلثهای متقارن
مثلثهای افزایشی
آرایش دو قله (Double Top)
آرایش سر و شانه (Head and Shoulder)
Bump & Run Reversal

پترن ها

قیمت‌ها در بورس، با روندهای مشخصی حرکت می‌کنند که هر یک، تعاریف و دوره‌های زمانی مشخصی دارند. هرگاه روندی شروع به تغییر کند، نوعی آرایش خاص بوجود می‌آورد که این آرایش‌های تحلیلی تکنیکی را به نام «آرایش‌های نموداری برگشتی» یا «الگوهای نموداری برگشتی» می‌شناسند.

کمک اساسی این آرایش‌ها آن است که در هر موقعیتی، جهت حرکت بازار به سمت بالا یا پایین را نشان می‌دهند. این آرایش‌ها کمک می‌کنند تا سهام را پیش از آنکه خیلی بالا رود، بخریم و پیش از آنکه خیلی پایین آید، بفروشیم.

تکنسین‌ها به مرور زمان و به تجربه، آرایش‌های برگشتی فراوانی را کشف نموده‌اند که برخی به وفور و برخی کمتر اتفاق می‌افتند. برخی از این آرایش‌ها از لحاظ پیش‌بینی حرکت سهام بیشتر قابل اعتمادند و برخی کمتر. در این فصل به بررسی چند الگوی برگشتی معروف می‌پردازیم که اعتبار آنها در طی سالیان متمادی در بورس‌های جهان و اخیراً در بورس تهران نیز ثابت شده است.

قبل از توضیح الگوهای برگشتی، لازم است قدری در مورد نیروهای ایجاد کننده این آرایش‌ها صحبت کنیم. آرایش‌های نموداری برگشتی

تکنسین‌ها در خلال سالیان متمادی، آرایش‌ها و الگوهای متعددی را در نمودارهای قیمت یافته‌اند که مهم‌ترین و قابل اعتمادترین آنها عبارتند از:

- ۱- « برگشت‌های کلیدی »
- ۲- « آرایش سر و شانه های سقف و کف »
- ۳- « سقف‌ها و کف‌های دو قلو و سه قلو »
- ۴- « مثلث‌های صعودی و نزولی »
- ۵- « مستطیل‌ها »

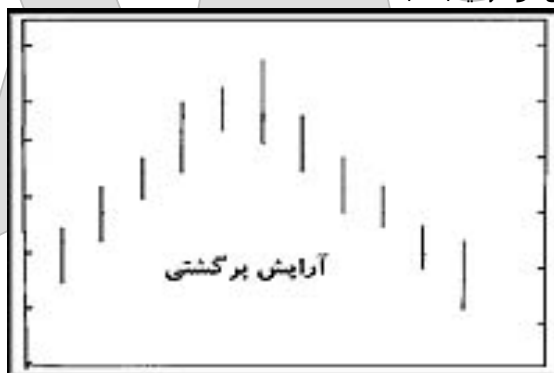
در ادامه، در مورد هر یک از این آرایش‌ها بحث خواهیم کرد.

برگشت‌های کلیدی

شکل ۱ برگشت کلیدی را در حالت سقف و شکل ۲ نیز برگشت کلیدی را در حالت کف نشان می‌دهد.

ارتباط برگشت کلیدی با قیمت: برگشت‌های کلیدی معمولاً در خلال دوره زمانی کوتاه، معمولاً یک روز از فعالیت بازار اتفاق می‌افتند. «سقف برگشت کلیدی» (مطابق شکل ۱) نتیجه بالا رفتن قیمت بالای یک روز نسبت به قیمت‌های بالای روز قبل و بسته شدن آن در نزدیک قیمت پایین روز قبل است. سقف برگشت کلیدی معمولاً در سهامی ایجاد می‌شود که پس از یک دوره معاملات فعال، سهام رو به غیر فعال شدن برود. بنابراین، با دیدن سقف برگشت کلیدی دیگر تا مدتی نباید به آن سهام امیدوار بود. اگر نوسان گیر بازار هستید، با دیدن سقف برگشت کلیدی، سهام را بفروشید. حالت عکس، برای «کف برگشت کلیدی» اتفاق می‌افتد. در این حالت، ابتدا قیمت پایین سهام به نحو قابل توجهی پایین‌تر از قیمت پایین روز قبل می‌شود و سپس، بالا می‌رود تا از قیمت بالای روز قبل، بالاتر رود. کف برگشت کلیدی را در شکل ۲ مشاهده می‌نمایید. کف برگشت کلیدی را معمولاً «اوج فروش» می‌نامند. در این نقطه، زمان فروش سهام به پایان می‌رسد. کف برگشت کلیدی زمان رونق سهام است. در این نقطه خرید کنید. حالت‌های زیر معمولاً نشانه برگشت کلیدی هستند:

- الف - وقتی روند غیرشکسته و «افقی» و تقریباً مستقیم، برای مدتی ادامه یافته باشد.
- ب - وقتی که حجم به نحو قابل توجهی نسبت به روزهای قبل بالا برود.
- ارتباط برگشت کلیدی با حجم: برگشت کلیدی معمولاً با افزایش غیرعادی حجم همراه است. وقوع برگشت کلیدی: وقوع برگشت کلیدی امری عادی به شمار می‌رود. ممکن است برگشت کلیدی، در دل آرایش دیگری اتفاق افتد. به‌طور مثال، سقف در آرایش سر و شانه، خود برگشت کلیدی است. اهمیت تکنیکی برگشت کلیدی: برگشت کلیدی تنها در سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت اهمیت دارد. اهمیت این آرایش با اتفاق افتادن موارد زیر مضاعف می‌شود:
- ۱- وقتی قیمت بالای دوره زمانی به مقدار قابل توجهی از قیمت بالای دوره قبلی بیشتر شود که در این هنگام، سقف برگشت کلیدی اتفاق می‌افتد، یا قیمت پایین دوره زمانی، به مقدار قابل توجهی پایین‌تر از قیمت پایین دوره قبل شود که در این هنگام، کف برگشت کلیدی اتفاق خواهد افتاد.
- ۲- وقتی برگشت کلیدی پس از یک دوره حرکت افقی و خنثی سهام، اتفاق افتد.
- ۳- وقتی قیمت بسته شدن دوره برای سقف برگشت کلیدی پایین و برای کف برگشت کلیدی، «بالای» دامنه تغییرات دوره زمانی قبلی باشد.
- ۴- وقتی حجم دوره به نحو قابل توجهی بالا باشد.

شکل ۱: سقف برگشت کلیدی

شکل ۲: کف برگشت کلیدی

- آرایش های مثلث و مستطیل

مثلث های صعودی و نزولی
الگوی نموداری مثلث های صعودی و نزولی، به ترتیب در شکل های ۱ و ۲ آمده است.
ارتباط مثلث ها با قیمت:
در مثلث صعودی، قیمت ها بین خط مرزی افقی در سقف آرایش و خط مورب صعودی در کف آرایش نوسان می کنند.
مثلث صعودی وقتی به وجود می آید که تقاضا در حال رشد باشد، اما تا جایی افزایش یابد که به سطح عرضه در حد قیمت معینی برسد.
وقتی عرضه جذب گردد، قیمت ها مثلث را می شکنند و به سرعت بالا می روند.
در مثلث نزولی، حالت عکس اتفاق می افتد. قیمت ها بین خط مورب نزولی در سقف و خط مرزی افقی در کف آرایش نوسان می کنند. مثلث نزولی موقعی تشکیل می گردد که عرضه در حال رشد باشد، اما تا جایی افزایش می یابد که به سطح تقاضا در حد قیمت معینی برسد.
وقتی تقاضا خسته شود، قیمت ها معمولاً به صورت آرایش های میان مدت هستند که در مدت یک تا ۳ ماه کامل می شوند.

ارتباط مثلث ها با حجم:
وقتی قیمت ها به سمت زاویه مثلث (صعودی یا نزولی) نزدیک می شوند، حجم کاهش می یابد. شکست قیمت ها نیز وقتی اتفاق می افتد که حجم یک باره زیاد شود.
وقوع مثلث ها:
مثلث های صعودی و نزولی در نمودارهای روزانه به کرات اتفاق می افتند. در نمودارهای هفتگی نیز اگر چه زیاد اتفاق نمی افتند، اما وقوعشان غیر عادی نیست.

اهمیت تکنیکی مثلث ها:

مثلث های صعودی و نزولی، فرصت بسیار مناسبی را برای سود بردن از نوسانات قیمت فراهم می آورند. مثلث های صعودی، چشم انداز بازار افزایشی را نشان می دهند و مثلث های نزولی نیز نشان دهنده بازار کاهش سهم هستند.
مثلث های صعودی و نزولی، هر دو به طریق مشابهی هدف های قیمتی یکسانی را پس از شکست قیمت ها نشان می دهند. این هدف های قیمتی در شکل ۱ و ۲ منعکس شده است.

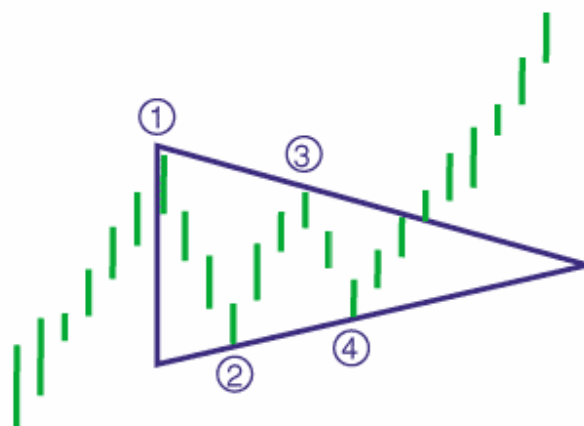
شکل ۱: مثلث صعودی

شکل ۲: مثلث نزولی

triangle patterns الگوهای مثلثی

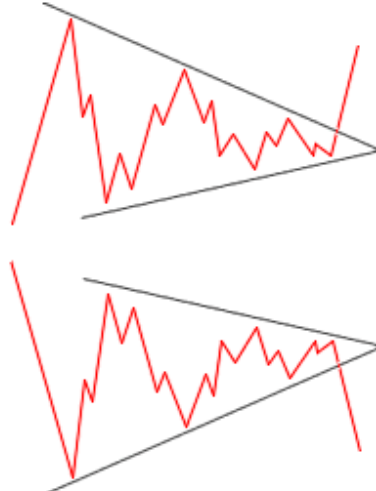

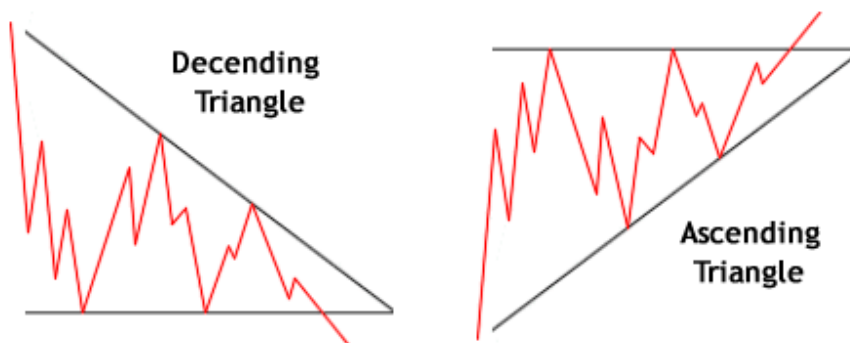
الگوهای مثلثی شامل سه گروه می باشند :

- ۱ - مثلثهای متقارن
- ۲ - مثلثهای افزایشی
- ۳ - مثلثهای کاهش‌ی

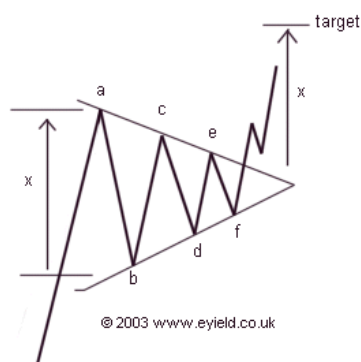
شکل این سه گروه در زیر نمایش داده شده است.

Symmetrical Triangles

- ۱ - مثلثهای متقارن
این الگو در هر دو روند افزایشی و کاهششی منحنی قیمت دیده می شود. در هفتاد و پنج درصد موارد به وجود آمدن این الگو نشان دهنده تثبیت روند است. یعنی اگر قبل از این الگو روند افزایشی باشد بعد از آن نیز روند افزایشی خواهد بود (شکل زیر) و یا اگر قبل از این الگو روند کاهششی باشد بعد از آن نیز روند کاهششی خواهد بود.
 - ۲ - مثلثهای افزایشی
این الگو نشان دهنده آغاز روند افزایشی است. یعنی بعد از ایجاد این الگو قیمت افزایش می یابد.
 - ۳ - مثلثهای کاهششی
این الگو نشان دهنده آغاز روند کاهششی است. یعنی بعد از ایجاد این الگو قیمت کاهش می یابد.
- در الگوی مثلث متقارن نکات زیر قابل توجه است :
- ۱ - سیگنال خرید وقتی شکل می گیرد که منحنی قیمت ضلع بالایی را قطع نماید و دو شرط زیر نیز موجود باشند :
الف : قطع ضلع بالایی باید همراه با افزایش حجم معاملات باشد.
ب : قطع باید خیلی نزدیک به راس مثلث نباشد. (حداقل بیست درصد طول ارتفاع با راس فاصله داشته باشد)
 - ۲ - بعد از قطع ممکن است به صورت مقطعی قیمت برگردد که اگر دو شرط قبل رعایت شده باشد نباید به این بازگشت توجه کرد. (در شکل زیر دیده می شود)
 - ۳ - زمان فروش توسط روش ترسیمی که در شکل زیر نمایش داده شده به دست می آید

مستطیل‌ها

مثال‌هایی از الگوهای نموداری مستطیلی بازار افزایشی و کاهشی، به ترتیب در شکل‌های ۳ و ۴ آمده است. ارتباط مستطیل‌ها با قیمت: الگوی مستطیل از حرکت افقی قیمت‌ها به وجود می‌آید. کافی است سقف‌ها را با خطی افقی و کف‌ها را با خطی افقی دیگری به هم وصل نماییم تا آرایش مستطیل تشکیل گردد. منطقه‌ای که در مستطیل تشکیل می‌گردد، به نام <منطقه مبادله> نیز مشهور است. آرایش مستطیل‌ها هنگامی تشکیل می‌گردد که عرضه یکنواخت اوراق بهادار با قیمت معین و تقاضا در قیمت پایین‌تری وجود داشته باشد. وقتی که قیمت پایین می‌آید، اوراق بهادار خریداری می‌گردد و قیمت دوباره بالا می‌رود تا به مرز بالایی قیمت برسد و مردم دوباره آماده می‌شوند تا سهام را بفروشند و قیمت آن را تا سطح قیمت پایین، کاهش دهند. این اتفاق تا جایی تکرار می‌شود که یکی از دو طرف دست بکشند و الگو شکسته گردد.

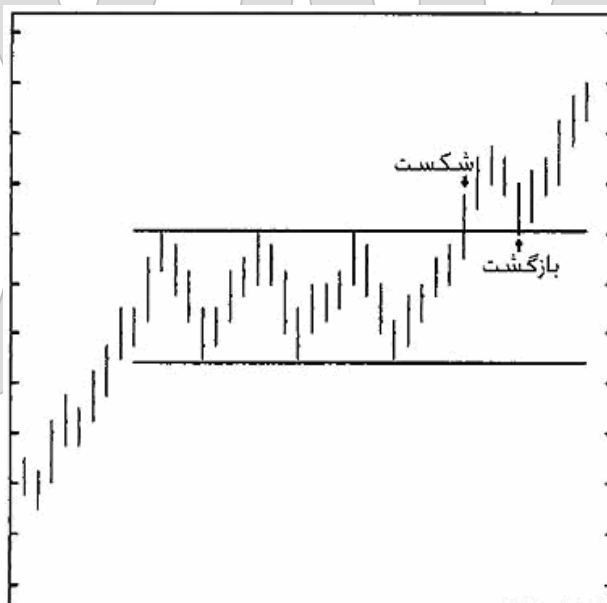
قیمت بسته شدن سهام در بالا یا پایین مستطیل و خطوط مرزی، جهت حرکت سهام را معین می‌سازد. اگر قیمت بسته شدن سهام بالایی خط مرزی بالایی باشد، احتمال می‌رود که قیمت‌ها بالا روند. از طرف دیگر، اگر قیمت بسته شدن سهام زیر خط مرزی باشد، انتظار این است که قیمت‌ها کاهش یابند.

ارتباط مستطیل‌ها با حجم: مقدار حجم و نوع افزایش یا کاهش آن می‌تواند سرنخ خوبی برای تشخیص این نکته باشد که آرایش مستطیل در بالا یا پایین شکسته می‌شود. اگر حجم وقتی که قیمت بالا می‌رود، بیشتر از وقتی باشد که قیمت سهام پایین می‌آید، انتظار می‌رود قیمت در بالایی آرایش مستطیل شکسته شود. از طرف دیگر، اگر حجم وقتی که قیمت پایین می‌آید، بیشتر از وقتی باشد که قیمت سهام بالا می‌رود، انتظار این است که قیمت در پایین آرایش مستطیل شکسته شود. وقوع مستطیل‌ها: مستطیل‌ها زیاد اتفاق می‌افتند و شناسایی آنها ساده است.

اهمیت تکنیکی مستطیل‌ها: قیمت بسته شدن سهام بالایی خط مرزی بالا یا پایین خط مرزی پایین، جهت حرکت سهام را نشان می‌دهد. مستطیل‌ها نمی‌توانند هدف قیمتی خاصی را پس از شکسته شدن آرایش مشخص نمایند و تنها، جهت بالا رفتن یا پایین آمدن قیمت سهام را نشان می‌دهند. برخی از سرمایه‌گذاران کوتاه مدت، از آرایش مستطیل برای نوسان‌گیری استفاده می‌کنند. آنها وقتی که قیمت به حدود مرز پایین می‌رسد، سهام را می‌خرند و وقتی به مرز بالایی مستطیل می‌رسد، می‌فروشند. در بازارهای خارجی که <سفارش توقف زیان> وجود دارد، سرمایه‌گذاران برای حمایت خود در مقابل وقوع شکست قیمت، هربار که می‌خرند یا می‌فروشند، سفارش خود را به صورت <توقف زیان> در خارج از مرزهای بالا یا پایین می‌دهند تا هرگونه ضرر بالقوه را به حداقل رسانند. اگر الگو شکسته شود، با ضرر اندکی از سفارش خارج می‌شوند و به سرعت سفارش جدید شکست قیمت می‌دهند.

شکل ۳: مستطیل بازار افزایش

شکل ۴: مستطیل بازار کاهشی

- آرایش سر و شانه های سقف و کف

آرایش دو قله (Double Top)

این پترن یکی از پترن های مهم ریورسال می باشد. که بعد از یک uptrend گسترده ممکن است بوجود آید. از آن این پترن مشخص است که این پترن از دو نقطه پیک که تقریباً در یک سطح قرار دارند تشکیل شده و یک نقطه Trough در وسط آنها قرار دارد.

مانند سایر پترن های بازگشتی باید یک روند قبلی و گسترده بوجود آمده باشد تا به دنبال روندی برای بازگشت باشیم. اولین پیک باید بالاترین نقطه از روند جاری خود باشد. بنابر این نقطه پیک اول کاملاً به صورت معمولی بوجود آمده و هنوز هیچ خطری روند صعودی اولیه را تهدید نمی کند. بعد از اولین پیک نرخ شروع به کاهش کرده و یک نقطه Trough بوجود می آورد.

صعود از این نقطه گاهی به کاهش در شاخص ولوم و مشاهده High قبلی به عنوان رزیستنس همراه است. توجه می کنیم که هنوز هیچ روندی شکل نگرفته است و ممکن است رزیستنس بوجود آمده خیلی سریع شکسته شود. اگر این رزیستنس شکسته نشود یک نقطه High دوم بوجود می آید که با نقطه High قبلی تقریباً در یک سطح قرار دارد.

بعد از نقطه High دوم باید یک حرکت نزولی همراه با کاهش شاخص ولوم را شاهد باشیم نقطه Low بین دو نقطه High یک ساپورت قوی می باشد که اگر حرکت نزولی بعد از نقطه High دوم بتواند از آن عبور کند پترن کامل شده و بعد از آن می توانیم منتظر یک حرکت نزولی گسترده باشیم. نکته قابل توجه این است که ساپورت شکسته شده تبدیل به یک رزیستنس قوی می شود.

Created with MetaTrader, © 2002-2004 MetaQuotes Software Corp.

آرایش سر و شانه (Head and Shoulder)

الگوی معکوس سر و شانه در حالت صعودی زمانی تشکیل می شود که یک حرکت صعودی ایجاد شده باشد. در صورت کامل شدن این پترن باید منتظر یک حرکت نزولی باشیم. این الگو یا چند نقطه پیک پی در پی کامل می شود. بطوری که یک نقطه پیک بلند تر در وسط دو نقطه پیک کوتاه تر قرار گرفته است. نقاط Low بعد از هر پیک می تواند به عنوان ساپورت اعتبار داشته باشد. این ساپورت را در این پترن خط گردنه یا Neck Line می نامند. بنابرین پترن سر و شانه همانطور که از نام آن پیداست شامل قسمت های زیر می باشد: شانه چپ، شانه راست، سر و خط گردنه.

از آنجا که این پترن نیز یک پترن بازگشتی می باشد باید یک روند ابتدایی در آن وجود داشته باشد. بدون وجود یک روند اولیه وجود الگوی بازگشتی غیر ممکن است. در انتهای روند اولیه شانه چپ بوجود می آید

که یک نقطه High برای این روند محسوب می شود. بعد از آن روند نزولی بعدی تکمیل کننده شانه ۱ خواهد بود. نقطه Low بعد از شانه چپ معمولاً بالای Up Trend باقی مانده و باعث شکسته شدن آن نمی شود. سپس حرکت صعودی مجدداً آغاز شده و این باز یک نقطه High بالاتر از نقطه High قبلی (شانه چپ) بوجود می آورد. که همان Head می باشد. روند نزولی بعد از آن به تشکیل نقطه Low دوم می انجامد. با وصل کردن این دو نقطه Low خط گردنه بوجود می آید که یک ساپورت قوی محسوب می شود. بعد از نقطه Low دوم حرکت صعودی مجدداً آغاز شده و شانه راست بوجود می آید. حرکت نزولی بعد از بوجود آمدن شانه راست اگر بتواند از خط گردنه عبور کند پترن کامل شده است. یک حرکت نزولی وسیع در پیش خواهیم داشت.

Bump & Run Reversal
فرم ظاهری این پترن به صورت زیر است و از سه بخش تشکیل شده است :

۱- Lead – in

۲- Bump

۳- Run

اولین قسمت از پترن Lead – in می باشد که یک حرکت صعودی ساده است و با یک ترند لاین که شیب ملایمی دارد قابل رسم است. این قسمت از پترن هیچ مشخصه خاص دیگری ندارد فقط باید توجه کنیم که شیب خط رسم شده نباید خیلی کم یا خیلی زیاد باشد. دومین قسمت از این پترن bump می باشد که یک افزایش سریع با شیب تند در قیمت است. حرکت نرخ در ناحیه bump دور تر از خط Lead – in می باشد به طوری که شیب ترند لاین در ناحیه bump باید تقریباً ۵۰٪ بیشتر از شیب ترند لاین در ناحیه Lead – in باشد.

این مهم است که به طور شهودی مرحله bump نشان دهنده حرکت سریعی باشد که قطعاً نمی تواند برای مدت طولانی ادامه داشته باشد. معمولاً برای بررسی اعتبار در bump از تکنیکی استفاده می کنند که شرح می دهیم.

در این تکنیک باید فاصله عمودی بالاترین نقطه High از ترند لاین Lead – in در مرحله bump حداقل دو برابر فاصله عمودی بالاترین نقطه High در مرحله lead – in از ترند لاین lead – in باشد. بعد از مدتی مرحله دیگری از این پترن آغاز می شود که در آن حرکت صعودی به پایان رسیده و بلافاصله یک حرکت نزولی آغاز شده است. این روند تا ترند لاین Lead – in ادامه پیدا می کند. در صورتی که نرخ بتواند از این ترند لاین که نقش یک ساپورت را ایفا می کند عبور کند پترن کامل شده است و حرکت نزولی ادامه خواهد داشت. این مرحله همان Run است و هنگامی که نرخ وارد آن شد ترند لاین Lead – in که تا قبل از مرحله Run یک ساپورت قوی بود حالا یک رزیستنس قوی می باشد. همانطور که در بالا اشاره شد این پترن برای بررسی حرکت های نزولی بعد از صعودهای بسیار زیاد که نمی توانند پایدار باشد طراحی شده است.